

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania K. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy i prawo do renty z tytułu
niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy z 8 czerwca 2017 r.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 lutego 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 12 sierpnia 2021 r., sygn. akt III AUa 1189/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego w Katowicach) na rzecz adwokata M. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej odwołującej się w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach, wyrokiem z dnia 12 sierpnia 2021 r., oddalił apelację K. C. od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 25 maja 2021 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 8 lipca 2020 r., odmawiających przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy z dnia 8 czerwca 2017 r. oraz renty z ogólnego stanu zdrowia.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik odwołującej się. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. (nieważność postępowania). Zdaniem pełnomocnika, odwołująca się została niesłusznie pozbawiona możliwości skorzystania z profesjonalnej pomocy prawnej, a tym samym pozbawiono ją możliwości obrony swoich praw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do rozpoznania, bowiem nie doszło do nieważności postępowania.

Najistotniejsze jest jednak, że wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powodu nieważności nie może uzasadniać zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, ponieważ Sąd Najwyższy - rozpoznając skargę kasacyjną - nie jest władny w ramach bezpośredniej kasacyjnej kontroli wyroku sądu drugiej instancji badać okoliczności ważności (nieważności) postępowania przed sądem pierwszej instancji. Badanie takie - mające jedynie charakter pośredni - jest możliwe wówczas, gdy skarżący w ramach procesowej podstawy kasacyjnej zarzuca sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 w związku z art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. W takiej jednak sytuacji wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien się opierać na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując na oczywistą zasadność skargi w tym zakresie, a nie odwoływać się do nieważności postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2022 r., I PSK 221/21, LEX nr 3417281).

Niemniej zarzut naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. przez zaniechanie wyznaczenia pełnomocnika z urzędu do prowadzenia sprawy nie jest zasadny. Nieważność postępowania określona w powołanym wyżej przepisie ma miejsce wtedy, gdy strona postępowania, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Nieważność postępowania z tego powodu zachodzi wówczas, gdy ze względu na uchybienia formalne (na przykład: niezawiadomienie strony o rozprawie poprzedzającej

wydanie wyroku) strona została pozbawiona przez sąd lub przeciwnika procesowego możliwości brania udziału w sprawie oraz zgłoszenia twierdzeń faktycznych i wniosków dowodowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 lipca 2014 r., I PK 316/13, LEX nr 1511811). Nie można stwierdzić nieważności postępowania w rozumieniu tego przepisu, gdy strona podjęła czynności w procesie, nawet doznając utrudnień w popieraniu dochodzonych roszczeń lub obronie przed żądaniami strony przeciwnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 lipca 2016 r., I PK 39/16, LEX nr 2071897). Dlatego pod podstawę nieważności postępowania z art. 379 pkt 5 k.p.c. nie podpada każde naruszenie przepisów prawa procesowego, nawet jeśli mogło mieć wpływ na wynik rozstrzygnięcia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 maja 2016 r., II CZ 29/16, LEX nr 2056922 i powołane tam orzeczenia). Przy ocenie, czy doszło do pozbawienia strony możliwości działania skutkującej nieważnością postępowania trzeba rozważyć, czy nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, następnie zbadać, czy uchybienie to wpłynęło na możliwość strony do działania w postępowaniu, wreszcie ocenić, czy pomimo zaistnienia wspomnianych przeszkód strona mogła bronić swych praw w procesie. Dopiero w razie kumulatywnego spełnienia wszystkich tych warunków można uznać, że strona została pozbawiona możliwości działania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2014 r., II UZ 58/14, LEX nr 1622316, wyroki Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2015 r., V CSK 528/14, LEX nr 1771395; z 15 października 2015 r., II CSK 690/14, LEX nr 1962512).

Przenosząc powyższe reguły na grunt przedmiotowej sprawy, to w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji odwołująca się składała wniosek o przyznanie jej profesjonalnego pełnomocnika (pismo z dnia 10 października 2020 r., k-20). W odpowiedzi Sąd Okręgowy w Katowicach, postanowieniem z dnia 14 października 2020 r., odmówił ustanowienia pełnomocnika z urzędu, bo jego udział w sprawie nie był potrzebny. Kolejny wniosek o ustanowienie pełnomocnika ubezpieczona złożyła w dniu 13 stycznia 2021 r. (k-80), a dołączone do niego oświadczenie o stanie rodzinnym i źródłach utrzymania było tożsame z takimi dokumentami składanymi wcześniej do akt (k-21-22; 51-52). Tego rodzaju powtórzenie reguluje art. 117² § 1 i 2 k.p.c. Z kolei odwołująca się – w toku postępowania dowodowego - składała pisma procesowe, w których kwestionowała

wnioski wynikające z opinii biegłych, przedkładała dokumentację medyczną (k-73-78; k-138-140), co dowodzi, iż mimo osobistego udziału w sprawie nie tylko nie została pozbawiona prawa do sądu, lecz aktywnie ze swych uprawnień korzystała.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej odwołującej się w postępowaniu kasacyjnym, orzeczono w myśl art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1184) w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18) w związku z wyrokami Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19 (Dz.U. z 2020 r., poz. 769); z dnia 20 grudnia 2022 r., SK 78/21 (Dz.U. z 2022 r., poz. 2790).